

Hankintadirektiivin sidosyksiköille sallima liikkumavara hyödynnettävä kansallisesti

Hallituksen esitys hankintalaiksi (HE 108/2016vp) sisältää ehdotuksia, jotka **toteutessaan tiukentavat merkittävästi EU-direktiiveissä määriteltyä tasoa** kansallisesti. EU-hankintadirektiiviä tiukempi sidosyksiköiden markkinaehtoisen toiminnan raja ei vastaa vakiintunutta ratkaisukäytäntöä ja oikeustilaa eikä EU-lainsäätäjän tarkoitusta.

Jätelaitosyhdistys pitää välttämättömänä, että ***hankintadirektiivien sidosyksiköille sallima liikkumavara käytetään kansallisessa hankintalaissa täysimääräisesti hyväksi***. Muihin kuin sidosyksikön omistajiin kohdistuvan ulosmyynnin rajaksi tulee säätää yksiselitteinen ja direktiivin mukainen 20 prosentin raja ilman euromääräisiä kriteerejä. Vastaava direktiivin mukainen raja tulee huomioida horisontaalisen yhteistyön edellytyksissä. Direktiivin mukaista sääntelyä tukee myös sidosyksiköiden toimintaan liittyvä oikeuskäytäntö.

Hallituksen esityksen mukainen rajauseroaa radikaalisti muiden jäsenvaltioiden omaksumista hankintadirektiivin mukaisista sidosyksikkösääntelyn lähtökohdista. Esimerkiksi Tanska on pannut täytäntöön hankintadirektiivin jo 15.12.2015 hankintadirektiivin mukaisesti. Ruotsin hallitus on antanut 22.6.2016 esityksen, jossa sidosyksiköiden markkinoilla toimimisen raja on niin ikään hankintadirektiivin mukainen.

Hankintalakiesityksen valmistelussa huomattavia puutteita

Hallituksen esitys on huomattavasti hankintalainsäädännön uudistamista valmistelleen työryhmän mietinnössään (mietintö 37/2015, 13.5.2015) esittämää sidosyksikkösääntelyä tiukempi. Työryhmässä elinkeinoelämän edustajat ovat ajaneet tiukkaa sääntelyä ja ainoa julkista toimijaa edustava taho (Kuntaliitto) on esittänyt pitäytymistä direktiivin mukaisessa 20 prosentin rajassa. Kuntien jätelaitoksia edustava Jätelaitosyhdistys ei ole ollut mukana työryhmässä eikä sen lausuntoa ole huomioitu millään tavoin lausuntokierroksella. ***Työryhmän mietinnöstä poiketen hallituksen esitykseen on tuotu direktiiviä tiukemman prosentuaalisen sidosyksikkörajan lisäksi täysin uutena elementtinä 500.000 euron leikkuri***. Hallituksen esitys ei millään tapaa perustele sitä mihin euromääräinen rajoitus perustuu. Euromääräisiä rajoja ei ole mainittu missään oikeuslähteessä. Toimijatahoja ei ole lainkaan kuultu eikä vaikutuksia arvioitu.

Hankintadirektiiviä **tiukemman sidosyksiköiden markkinaehtoisen toiminnan rajoittaminen perustuu elinkeinoelämän totuutta vastaamattoman mielikuvan luomiseen julkisen toimijan aiheuttamista kilpailuneutraliteettiongelmista**. Hankintalakiesitystä käytetään tältä osin perusteettomasti hyväksi. Kilpailulainsäädäntö sisältää jo nyt säännökset kilpailun tasapuolisuuden turvaamisesta julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä sekä mahdollistaa kilpailuneutraliteettiongelmiin puuttamisen – mikäli niitä on.

Hankintalakiesityksellä ei saa puuttua jätelain nojalla säädettyyn jätehuoltoon

Kunnille on **jätelaissa säädetty** vastuu varmistaa asianmukainen yhdyskuntajätehuolto ja jätehuoltopalvelujen saatavuus. *Jätehuollon sääntelyn tärkein tavoite on varmistaa jätehuollon järjestäminen ympäristön ja terveyden kannalta turvallisella tavalla.*

Jätehuolto on välttämättömyyspalvelu, jonka on toimittava kaikissa oloissa – myös poikkeuksellisissa tilanteissa. Kunnilla on merkittävä rooli jätehuollon palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamisessa sekä huoltovarmuuden varmistamisessa. Kunnille jätelain nojalla palveluja tuottavat *jätelaitokset palvelevat samalla rajoitetusti alueen yrityksiä ja takaavat jätehuoltopalvelujen saatavuuden kaikkialla Suomessa*. Kuntien jätelaitosten markkinaehtoinen toiminta *luo kilpailua* ja mahdollistaa jätettä tuottavalle elinkeinoelämälle yhden vaihtoehdon lisää jätehuoltonsa järjestämiseen. **EU-direktiiviä tiukempi sidosyksikkösääntely vaikuttaisi merkittäväällä tavalla jätelain säännöksiin perustuvan jätehuollon järjestämiseen.**

Ratkaisun tulee perustua EU-hankintadirektiivin henkeen ja säännöksiin

Sidosyksiköitä koskevan sääntelyn tulisi myös Suomessa vastata EU:n hankintadirektiiviä.

Mikäli hankintalainsäädännössä ei päädytä kaikkia sidosyksiköitä koskevaan yhdenmukaiseen hankintadirektiiviä vastaavaan 20 prosentin ulosmyynninajaan, on välttämätöntä tarkastella kokonaisuutta jätehuollon osalta erikseen ja säätää asiasta jätelaissa. Tarkastelun tulee perustua perusteelliseen ja avoimeen vaikutusten arviointiin. Jätehuollon tavoitteena tulee jatkossakin olla koko yhteiskunnan, ei ainoastaan yksityisten jätealan yritysten kannalta, paras mahdollinen jätehuollon järjestäminen. Vaikutusten arviointi tulisi tehdä Ympäristöministeriön alaisessa työryhmässä, siten että kokonaisuudessa tarkasteltaisiin myös hallitusohjelman kirjausta ”kuntien vastuun rajaamisesta vain asumisessa syntyviin jätteisiin”.

Helsingissä 15. päivänä marraskuuta 2016

JÄTELAITOSYHDISTYS RY

Riku Eksymä
toimitusjohtaja